

Grzyby zasiedlające nasiona soi- skutki ich występowania dla materiału siewnego i metody eliminacji

Hanna Olszak-Przybyś
Grażyna Korbecka-Glinka

Institute of Soil Science
and Plant Cultivation
State Research Institute

Soja (*Glycine max* (L) Merr.) jest jedną z najważniejszych roślin uprawnych na świecie, wykorzystywaną przede wszystkim do produkcji białka na świecie (70% produkcji śrut roślinnych to śruta sojowa) oraz produkcji oleju (31% światowej produkcji oleju, to olej sojowy). Uprawa soi przynosi również korzyści ekonomiczne i ekologiczne wynikające z wiązania wolnego azotu przez bakterie brodawkowate *Bradyrhizobium japonicum* bytujące na jej korzeniach. Nasiona soi mają cenny skład chemiczny. Zawierają ok. 40% białka, 30% węglowodanów, 20% tłuszczu oraz błonnik i witaminy C, B6, A, K, E.

W 2021 roku światowa produkcja soi wyniosła 120,7 milionów ton (SoyStats 2022). W Polsce powierzchnia uprawy soi systematycznie rośnie. W 2021 roku areał uprawy soi w naszym kraju wyniósł 25 tys. ha i był o 25% wyższy, w stosunku do roku poprzedniego.

Nasiona soi mogą być zasiedlone przez grzyby w czasie ich dojrzewania w strąkach lub po zbiorze, w czasie przechowywania w magazynach nasiennych. Wiele z tych gatunków grzybów obniża jakość materiału siewnego i wschody oraz powoduje istotne choroby roślin i spadek plonów.

Grzyby polowe

gatunek	objawy na roślinach i nasionach	choroba
<i>Fusarium</i> spp.	Ciemnobrązowe i czerwone przebarwienia na szyjce korzenia i podstawie łodygi.	Zgorzel siewek (Fuzarioza zgorzelowa)
<i>Fusarium oxysporum</i>	Zahamowanie wzrostu roślin, wędnięcie kwiatostanów, zwijanie się liści, ograniczenie wzrostu strąków.	Fuzaryjne wędnięcie (Fuzarioza naczyniowa)
<i>Colletotrichum</i> spp.	Deformacje kształtu i brunatne plamy na strąkach.	Antraknoza
<i>Cercospora sojina</i>	Przebarwienia na liściach, łodydze i strąkach w postaci plam z białym środkiem i czerwono-brunatną obwódką.	Cerkosporioza (Chwościk soi)
<i>Cercospora kikuchi</i>	Purpurowo-brązowe, cętkowane plamy na szczytowych liściach. Na nasionach i strąkach purpurowe plamistości.	Purpurowa cerkosporioza soi
<i>Ascochyta</i> spp.	Ciemnobrunatne plamy na liściach, strąkach i nasionach.	Askochytoza

Grzyby przechowalnicze

gatunek	cechy grzybni	wpływ na nasiona soi
<i>Aspergillus</i> spp.	Grzybnie o różnym zabarwieniu.	<ul style="list-style-type: none"> - Pogorszenie lub utrata zdolności kiełkowania nasion - Pogorszenie wartości odżywczych nasion - Zjełczały smak i zapach nasion - Rozkład białek i cukrów - Rozkład tłuszczów do wolnych kwasów tłuszczowych - Spadek zawartości jodu w nasionach - Degradacja błon mitochondrialnych
<i>Mucor</i> spp.	Szybko rosnąca watowata grzybnia z ciemnoszarymi zarodnikami.	
<i>Rhizopus</i> spp.	Jasnoszara grzybnia o luźnej strukturze.	
<i>Penicilium</i> spp.	Grzybnia o zabarwieniu zielono-niebieskim lub zielonym.	
<i>Candida</i> spp.	Biała lub kremowa grzybnia	

Chemiczne metody eliminacji grzybów z nasion i roślin soi

Większość grzybów patogenicznych mogących porażać soję przenoszonych jest razem z nasionami. Są to grzyby należące do rodzajów: *Alternaria* spp., *Ascochyta* spp., *Colletotrichum* spp., *Fusarium* spp., *Phomopsis* spp., *Perenospora* spp., czy *Sclerotinia* spp. Stosowanie fungicydów w formie zapraw nasiennych lub preparatów dolistnych zabezpiecza soję przed tymi patogenami zarówno na etapie kiełkowania nasion, jak również w trakcie wzrostu roślin.

Fungicydy zarejestrowane do stosowania w uprawie soi

Forma aplikacji	Substancja czynna	choroby
Preparat dolistny	Azoksystrobina	antraknoza, szara pleśń, zgnilizna twardzikowa, rdza, askochytoza, zgorzelowa plamistość
Preparat dolistny	Azoksystrobina Difenokonazol	zgnilizna twardzikowa
Zaprawa nasienna	Fludioksonil	zgorzel siewek, fuzarioza siewek
Preparat dolistny	Protiokonazol	fuzaryjna zgorzel szyjki korzeniowej, fuzaryjne wędnięcie, septorioza, zgnilizna twardzikowa

Alternatywne metody eliminacji grzybów z nasion soi

Fizyczne:
traktowanie nasion
czynnikami fizycznymi
– np. naświetlanie
nasion światłem UV-C
($>30 \text{ kJ/m}^2$)

Chemiczne:
otoczkowanie lub
zaprawianie nasion
substancjami pochodzenia
naturalnego np:

biopolimery

olejki
eteryczne

ekstrakty
roślinne

sproszkowany
materiał roślinny

Biologiczne:
stosowanie preparatów z
organizmami
antagonistycznymi – np.
Trichoderma harzianum,
T. viridae

Literatura

- Araujo R.S.L. i in., 2020. Ultraviolet-C radiation improves soybean physiological and sanitary quality. N. Z. J. Crop Hortic. Sci. 48: 213-227.
- Krishnamurthy Y.L. i in., 2008. Antifungal potential of some natural products against *Aspergillus flavus* in soybean seeds during storage. Journal of Stored Products Research 44: 305-309.
- Kumar J. i in, 2007. Development of polymeric seed coats for seed quality enhancement of soybean. Indian J. Agric. Sci. 77: 738-743.
- Mancini V. i G. Romanazzi (2014) Seed treatments to control seedborne fungal pathogens of vegetable crops. Pest Manag. Sci. 70: 860-868.
- Pawar K. i in., 2015. Efficacy of bioagents and fungicides against seed borne fungi of soybean. Annals of Plant and Soil Research 17: 77-81.
- Tinivella F. i in., 2009. Control of seed-borne pathogens on legumes by microbial and other alternative seed treatments. Eur. J. Plant Pathol 123(2): 139-151.